

قال النبي ﷺ «صلوا كما رأيتموني أصلي»

[سرہ د تعلیمی تصویرونو]

د پیامبر ﷺ د اودس او لمونځ طریقہ

بسم الله الرحمن الرحيم

د پیغمبر ﷺ د اودس طریقه:

د اودس تعریف: عبارت ده پاکی د وړوکی اودس ماتې نه؛ لکه: بول، غایط، باد، دروند او عمیقه خوب، د اوبې غوښه - -

۱: اودس کوونکی به مخکی له اوداسه په زړه کې نیت کوي، او په ژبه به یې نکوی ځکه چې د رسول الله ﷺ نه ثابت ندی نیت په ژبه نه په اوداسه نه په لمونځ او نه په هیڅ عبادت کې، او الله پوهیږي په هغه چې زړه کې دي نو څه حاجت ده ژپې ته؟

۲: مخکې له اودس نه د «بسم الله» ویل -

۳: وروسته دې اودس کوونکی درې ځله لاسونه وویځي -

۴: وروسته دې اودس کوونکی درې

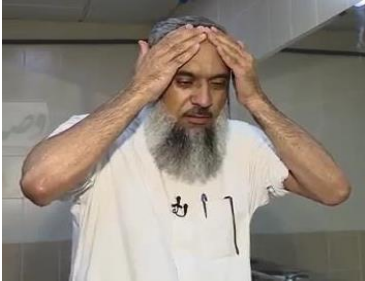
ځله خوله، او پوزه وویځي (او په یو روایت کې خپله پوزه دې سون کړي)

۵: وروسته دې درې ځله مخ ومینځي -

[البته د (بر) د غور د یو نرمي نه تر بلې نرمي پورې او د (اوردوالي) هغه ځای چې وېښته شنه کیږي تر زني پورې] -

۶: وروسته دې لاسونه درې ځله وویښځي (چې د لاس گوتو د سرونو نه دې شروع کړي تر څنگلو پورې) باید په وینځلو کې د بڼي نه نه شروع وشي بیا چې لاس -

۷: وروسته دې مسح وکړي د سر یو ځل [البته په اول ځل به لاسونه لاندې کړي په اوبو، او سر دې مسح کړي (چې د سر د اول قسمت نه تر اخر قسمت پورې به خپل لاس بوځي او بیا د اخر قسمت د سر (عقب د سر) نه به اول قسمت ته لاسونه راوړي -

۸: بیا دې مسح کړي خپل غوږونه یو ځل [چې سبابه گوته د غوږ سوري ته یوسي او د ابهامه گوتې سره د غوږ شا مسح کړی] -

۹: بیا دې دواړه پښې درې ځله وویښځي [چې د گوتو د سرونو نه تر پوندو پورې وویښځل شي - او اول باید بڼي پښه وروسته چپه پښه وویښځل شي -

۱۰: په اخر کې دې دا دعا وویل شي (اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک و اشهد ان مُحَمَّدًا عبده ورسوله» او: «اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین».

د پیغمبر ﷺ د لمونځ طریقه -

نیت: د نیت مفهوم دا دی چې: قصد کول لپاره د عبادت د الله سبحانه و تعالی په لمونځ کې او تعینول د هغه په زړه کې [او تلفظ د نیت په ژبه د رسول ﷺ او صحابه کرامو ثابت ندي].

تعليق: د سلف او خلف علماوو په دې اتفاق دی چې په ژبه نیت کول بدعت دی او په شریعت اسلامي کې کوم اصل نلری -

د افتتاح تکبیر: وو رسول ﷺ چې کله لپاره د لمونځ کولو اودریده ، نو مخ یې قبلي طرف ته کوو او « الله اکبر » یې ویل -

او وو رسول ﷺ چې لاسونه به یې قبلي طرف ته پورته کول (چې د لاس ورغوی او گوتې یې قبلي طرف ته راتلې) تر نرمي د غوږونو پورې یا برابر د اورو پورې [صحیح البخاری] -

او وروسته رسول ﷺ بني لاد چې لاس د پاسه په سینه باندې کېښوده -

او وروسته رسول ﷺ د استفتاح دعا وپله چې د استفتاح دعا دا ده: (اللهم باعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب اللهم تقني من الخطايا كما ينقى الثوب الأبيض من الدنس اللهم اغسل خطاياي بالماء والثلج والبرد) «[صحيح البخارى وصحيح مسلم].»

او بعضې اوقات رسول ﷺ دا دعا هم وپله: «سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك ولا إله غيرك» [رواه الترمذي وأبو داود].

بيا رسول ﷺ سوره الفاتحه وپله ، او وو رسول ﷺ چې بعضې وخت يې «بسم الله الرحمن الرحيم» په لور (تېز) اواز وپله او اكثره وخت يې خفيه (پټه ، آهسته) وپله .

كله چې به رسول ﷺ د سوره الفاتحه نه خلاص شو ، ويل به يې : آمين - او كه چېرته جهري لمونځ به وو نو په لور يعنى تېز اواز به يې آمين ويلو او وروسته د شا د هغه (مقتديان د هغه) هم به ورسره آمين ويلو -

او وو رسول ﷺ چې وقفه به يې راوسته په منځ د آمين ويلو او شروع د نورو آياتو كې ، او وروسته د شروع كولو د نورو آياتونو به يې خپل غږ تېز كړو - [صحيح البخارى].

وعن ام سلمة قالت: كانت قراءة رسول الله ﷺ «بسم الله الرحمن الرحيم» الحمد لله رب العالمين.... الى آخر الحديث.. [سنن الترمذي]

یعنې: د ام سلمه نه روایت ده چې: وو قراءت د رسول ﷺ بسم الله الرحمن ، والحمد لله رب العالمین....

کله چې به رسول ﷺ فارغ شو د سوره الفاتحه نه ، ن بله سوره به یې هم ویله ؛ او په سهار لمونځ کې به یې طولاني سورتونه ویل او کله چې به په سفر وو یا به یې کوم حاجت لرلو (یا خپل حاجت یا د بل) نو پخپل قراءت کې به یې تخفیف راوستو ، او اغلبا د ماينام لمونځ کې به یې وړوکی سورتونه ویل او بغير ددې لمونځونو نه په نورو لمونځونو کې به یې خپل قراءت متوسط کولو۔

کله چې به رسول ﷺ د قراءت نه فارغ شو ، نو سکوت به یې کولو په هغه اندازه چې غوښتل به یې [سنن ترمذی] رسول ﷺ مخکې ددی څخه چې رکوع وکړی نو تکبیر به یې ویلو په داسې حال کې چې لاسونه به یې د غوږونو نرمو پورې یا برابر د اوږو پورې جکول او بیا به یې رکوع کوله۔

تعليق: پیغمبر ﷺ په څلورو ځایونو کې لاسونه پورته کول -

- د تکبیر الاحرام وخت کې -
- د رکوع ته تلو په وخت کې -
- د رکوع نه د پورته کېدو په وخت کې -
- د اول تشهد نه د پورته کېدو په وخت کې د دریم رکعت لپاره -

رسول الله ﷺ د لاسونو ورغوي به په زنگونو کېښودل، او د گوتو منځ کې به یې لږ فراخی راوسته، او د خپلو اړخونو نه به یې لاسونه لرې نیول، او هواره (مستقیمه) به یې نیوله خپله ملاشا، او اوږده به یې نیوله خپله شا او هم سر؛ او ملا او سر به یې یو برابر نیولو (ملا او سر به یې یو برابر نیولو چی نه به جگ وو نه ښکته) -

او وو رسول ﷺ چې په رکوع کې به یې دا فرمایل «سبحان ربی العظیم» [صحيح المسلم] او بعضی وخت به یې ددې دعا سره بله دعا هم ویله: «سبحانک اللهم ربنا وبحمدک ، اللهم اغفرلی» . [متفق علیه]

تعلیق: البته بغير ددې دعاگانو نه ، نورې مسنونې دعاگانې هم شته چې په رکوع کې ويل کېږي چې بعضې د هغه نه به دلته بين کړو ان شاء الله -

- " - سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ " [صحيح مسلم].
- " - اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ ، وَبِكَ أَمْنَتُ ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ ، خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي وَبَصْرِي وَمَخِي ، وَعَظْمِي وَعَصْبِي " [روایت مسلم].
- " - سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي " [صحيح البخاري ومسلم].
- " - سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ " [صحيح مسلم].
- " - سُبْحَانَ ذِي الْجَبْرُوتِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظْمَةِ " [سنن أبو داود].

بيا رسول ﷺ به پورته شو د رکوع نه او خپل لاسونه به يې اوچت کړل په برابر د نرمي د غوږونو يا برابر د خپلو اوږو پورې ، په داسې حال چې ويل به يې (سمع الله لمن حمده) په دې وخت کې به ښه مستقيم ولاړ وو او ويل به يې: (ربنا ولك الحمد) او د رسول ﷺ نه دا هم ثابت دي چې ويل به يې: العبد وكلنا لك عبد اللهم لا مانع لما أعطيت ولا معطي لها منعت ولا ينفع ذا الجد منك الجد " [رواه مسلم]

تعلیق: او د اسلام پیغمبر دا دعا هم وبله (حمدا کثیرا طیبا مبارکا فیه) [صحیح البخاری].

بیا رسول ﷺ تکبیر ویل او سجدې ته تلو (خو په سجده کې به یې لاسونه نه اوچتول) [صحیح البخاری].

بیا رسول ﷺ خپل زنگونونه د لاسونه نه مخکې کېښودل [ابو داؤد، ترمذی، ابن ماجه].

تعلیق: البته د امام ابن خزیمه تحقیق په خپل صحی کې دا ده چې اول به لاسونه کېښودل کېږي وروسته زنگونونه [صحیح ابن خزیمه].

بیا به رسول ﷺ تندي او پوزه په ځمکه کېښوده او ورو رسول ﷺ چې لاسونه به یې د خپلو اړخونو نه لرې نیول تر دې چې نفر به کولی شو د رخسار سپینوالی یې په خه طریقه وویني. [صحیح البخاری].

او رسول ﷺ به خپل بازوگان په ځمکه نه هوارول او په سجده کې به يې درې مرتبې ويل
«سبحان ربی الاعلیٰ» [صحيح المسلم].

نامشروع عملونه او خلاف د شرعی چې باید په سجده کې ونکول شی -

او بعضې اوقات رسول ﷺ دا هم ويل: «سبحانک اللهم ربنا وبحمدک اللهم اغفر لی».

تعليق: رسول ﷺ دا دعاګانې هم په سجده کې ويلي:

- اللهم لك سجدتُ ، وبك أمنتُ ، ولك أسلمتُ ، سجد وجهي للذي خلقه وصوّره ، وشق سمعه وبصره ، تبارك الله أحسن الخالقين " [صحيح مسلم].
- -" اللهم اغفر لي ذنبي كله ، دقه وجله ، وأوله وآخره ، وعلانيته وسره " [صحيح مسلم].
- سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ ، لا إله إلا أنت " [صحيح مسلم].
- -"اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخِطِكَ ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ ، لا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَي نَفْسِكَ " [صحيح مسلم].

رسول الله ﷺ په سجده کې اعتدال (میانه روی) نه کار اخیستو او د پښو گوټې به یې په سجده کې قبلي طرف ته اوږدولې [صحیح البخاری]

رسول الله ﷺ د خپلې سجده په منځ کې ویل: اللهم اغفر لی وارحمی واهدنی وارزقنی - او د رسول علیه السلام نه دا هم روایت شوي چې د دوو سجده په منځ کې به یې ویل: رب اغفر لی، رب اغفر لی - [ابو داؤد ابن ماجه نسائی]

رسول الله ﷺ د دوو سجده منځ کې به دومره اندازې پورې کیناسلو چې نفر به دا فکر وکړو چې گویا دوهمه سجده ترې هېره شوې [متفق علیه].

[کله چې به د اولې سجده نه اوچتېدو نو تکبیر به یې ویل اول به یې سر اوچتولو وروسته به یې لاسونه اوچتول، بیا به کېناستلو چې خپله چپه پښه به یې فرش کوله (هواروله یې) او په هغه به کیناستلو، او بڼي پښه به یې اوچته اودروله او په ځمکه به یې نصب کوله -

او د پښو گوټې به یې قبلي طرف ته کولې [صحیح البخاری ونسائی]

بیا رسول ﷺ دوهمه سجده کوله او دوهمه سجده به یې د اولې سجدې پشان وه کله چې به رسول ﷺ د سجدې نه اوچتیده یو لحظه به په خپل ځای کې کېناستلو [صحیح البخاری وترمذی]

بیا به چې رسول ﷺ توان لرلو نو د خپلو پښو او زنگونو په زور به بل رکعت ته اوچتیدو ، او که چېرته به یې توان نلرلو ، نو دواړه لاسونه به یې په ځمکه کېناستول او بیا به د خپلو لاسونو په زور باندی اوچتیدو بل رکعت ته [صحیح البخاری]

کله چې به رسول ﷺ دوهم رکعت ته اوچت شو ، قراءت به یې شروع کړو ، او سکوت به یې نه کولو او استعاذه به یې په دې رکعت کې نه ویله څرنگه چې به یې په اول رکعت کې ویله ، ځکه چې استعاذه په اول رکعت کې کافی ده ، او ورسول ﷺ چې دوهم رکعت به یې د اول رکعت پشان کولو مگر څلور څیزونه به یې نکول (سکوت ، استفتاح ، الاحرام ، طولانی ویل رکعت) (اول رکعت باید طولانی اوږد وی).

کله چې به رسول ﷺ په تشهد کېناستو، نو خپل بڼي لاس به یې په بڼي زنګون کېښود او د بڼي لاس ګوتې به یې جمع کړې داسې چې: دوه ګوتې (خنصر، بنصر) او ابهام ګوته به یې حلقه کړه او سبابه ګوته به یې اوچته نیوله او په سبابه ګوته به یې اشاره کوله او په خپلو سترګو به یې سبابه ګوتې ته کتل -

تعلیق: بعضې مسایل اشاره د سبابه ګوتې ته:

حرکت ورکول ګوتې ته ، او کتل د هغه په لورې ، او بعضې وخت به د بڼي لاس ټولې ګوتې مشت (موتې) شي او ابهام ګوته به په منځنۍ ګوته کېښودل شي ، او بعضې وخت ابهام ګوته د منځنۍ ګوتې سره دې حلقه شي ، او د سبابه (شهاده) ګوتې سره دې قبلي ته اشاره وشي ، او خپلې ګوتې ته دې ګوري ، او د اول د تشهد نه دې تر اخره هغې ته حرکت ورکوي او په هغې دې دعا وشي ، او د چپ لاس په ګوته دې اشاره نکوي ، او دا ټول چې بیان شول دا دې په تشهد کې وکړای شي -

او په صحيح حديث کې نقل دي چې: (لهي أشد على الشيطان من الحديد) [صحيح د احمد روايت]

پدې معنى چې حرکت وړکول د بني لاس سبابه (شهاده) گوتې ته شيطان ته د اوسپنې د وهلو نه هم سخت دي -

رسول ﷺ په اول تشهد کې داسې وو: په خپلې چې پېنې کېناسته او خپله بني پښه به يې نصب کوله او د بني پېنې گوتې به يې قبلې طرف ته وې | د اول تشهد جلسه په احاديثو کې همدومره ده او بس -

او وو رسول ﷺ چې ويل به يې په تشهد کې: «التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله "» [صحيح البخارى].

او وو رسول ﷺ چې اول تشهد به یې دومره لند ويلي چې تا به فکر کوو په گرمه تیره ناست دی -

تعليق: اول تشهد د اتحيات بايدکوم ځای پورې ووايو؟؟ آیا پر پیغمبر ﷺ په اول تشهد کې درود ووايو؟؟

ابن مسعود وايي: رسول ﷺ پداسې حال کې چې زماد لاسونو ورغوي يې خپل لاسونو کې ايښي وو تشهد يې ماته د قرآن د سورې په شکل داسې یاد کړو:

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ ، وَ الصَّلَوَاتُ وَ الطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ ! وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ» [بخاری و مسلم «الارواء»، (۳۲۱)].

● دا د اول تشهد متن دی اما ددې نه بعد عبارات سنت دي چې پر پیغمبر ﷺ درود او صلوات وويل شي -

يو روايت ده چې رسول ﷺ په دواړو تشهدو کې ، پر ځان درود ويل (ابو عوانه په خپل صحيح کې (۲|۳۴۲ نسایي) او دا امر يې پخپل امت مسنون مقرر کړو ، چې بعد له لمونځ نه دې هم درود وويل شي -

شيخ ناصر الدين البانی (د اسلام يو لوی محدث) رحمه الله په (صفة د مونځ د پیغمبر ﷺ) کې ليکي ، چې صحابه وو عرض وکړو ای د الله رسوله مونږ یاد کړل چې څنگه پر تا سلام ووايو ؛

خو ووايه : څرنگه پر تا درود ووايو؟ رسول عليه السلام وفرمايل ووايي:

(اللهم صل على محمد ﷺ ---) او پدې حديث کې تصريح نده شوې چې په کوم تشهد کې درود وويل شي ، په نظر رسېږي چې درود ويل په اول تشهد کې مشروع دی څرنگه چې په شافعي مذهب کې همداسې ده او هغه يې په (الام) کتاب کې تصريح کړې او نووي په (الروضة) (۱|۲۶۳) او (المجموع) (۳|۴۶۰) کې همداسې ويلي دي :-

ګڼ شمې احاديث لرو چې هيڅ يو د هغې درود اخر تشهد ته مختص (خاص) شوی نده - بنا بر هغوی چې د درود ويلو په اول تشهد کې منع کوي کوم دليل په لاس کې نلري - همدا مکروه ګڼل پر زيادت د (اللهم صل --) په اول تشهد کې بغير د دليل نه ادعا ده بکله مخالف د عموم قول د رسول عليه السلام ده چې فرمايلي يی دی (اللهم صل على محمد ---).

امام شافعي په (الام) (۱|۱۰۲) کې وايي: تشهد په دواړو کېناستلو کې بايد يو قسم قراءت شي منظور مې دا ده چې تشهد بايد په درود سره وويل شي هيڅ يو د هغوی نه دبل ځای نه نيسي -

بله مسأله: په تشهد کې ويل د (السلام عليك) هم صحيح ده او ويل د (السلام على النبي) هم صحی ده -

رسول ﷺ وفات شوی او زمونږ اواز نه اوري، که چرته چا په رسول ﷺ صلوات وويل نو الله متعال ملايکې مسؤله کړي چې دا صلوات او سلام مُحَمَّد عليه السلام ته ورسوي -

اما پدې مورد کې چې ولې يې په لمونځ کې وايو: السلام عليك ايها النبي، ددې لپاره ده چې په صحيح حديث کې راغلي چې په لمونځ کې داسې ووايو، ليکن حافظ ابن حجر در فتح الباری (۲۱۳۱۴) د (السلام عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته) باره کې فرمايي:

په بعضي احاديثو کې ابن مسعود فرق يه منځ د رسول ﷺ د حيات زمانې او بعد له هغه نه کړی پدې صورت چې د رسول ﷺ په زمانه کې سلام د خطاب په لفظ اما وروسته له هغه نه د غايب لفظ (السلام على النبي --) ويل کېده -

او صحيح البخاری (الاستئذان کتاب) د ابی معمر له طريقه راغلي چې ابن مسعود بعد د روايت د حديث نه تشهد وويل (وهو بين ظهرايننا ----) دا پدې وخت وو چې رسول ﷺ زمونږ په منځ کې وو او کله چې وفات شو ومو ويل السلام على النبي، دا د بخاری روايت دی -

عبد الرزاق فرمايي:

ابن جريج له عطا څخه مونږ ته خبر راکړو چې صحابه وو د رسول ﷺ د حيات په وخت کې به ويل: (السلام عليك ايها النبي) خو کله چې وفات شو ويل به يې (السلام على النبي) او اسناد يې صحيح دی -

شيخ الباني رحمه الله په "صفة الصلاة" (صفحه ۱۲۶) کې فرمايي: دا امر حتما د رسول ﷺ په دستور ده او دا چې عايشه رضی الله عنها په همدې طريق تهشد صحابه وو ته يادوه چې ووايي: (السلام على النبي) دا مطلب يې تأييد کوو -

سراج پخپل مسند کې (ج ۱۱۲/۹) دا حديث راوړی ، مخلص په الفوايد (ج ۱۱۱/۵۴) په دوو صحيح سندونو له عايشې نه راوړی -

ليکن دا هم ويل (السلام على النبي) جايز دی او هم (السلام عليك ايها النبي) ولې دا چې ويل کيږي (السلام عليك ايها النبي) په هيڅ وجه د رسول عليه السلام ژوندی توب ته نه رسيږي -

رسول ﷺ چې کله اول تشهد خلاصوه بيا تکبير ويونکی به پورته شو که چرته به يې توان وو د پښو په قوت به پورته شو او که چرته به يې توان نه وو لاسونه به يې په ځمکه کېښودل او د هغه په قوت به پورته شو کله چې به د دريم رکعت لپاره پورته کيدو - -

لاسونه به یې د غوړونو نرمی ته یا د اوږو برابر پورته کول [متفق علیه] رسول ﷺ سوره فاتحه ویله -

تعليق: ضم د سورې او یا (یو ځای کول د څو آیتونو وروسته د سوره فاتحه) سنت دی -

او بعضي د علماء وو لکه: امام بخاری رحمه الله ، او امام دارالقطنی ورته واجب وایی ، صحیح قول همدا

ده چې سنت دی د سوره فاتحې سره په څلور رکعتو ، دوه رکعتو ، درې رکعتو ، او تولو رکعتونو کې سوره او نور آیاتونه وویل شی - (صحیح المسلم)

وو رسول ﷺ کله چې به په اخر تشهد کې کېناستو ، نو د تورک په شکل به کېناستلو - (صحیح البخاری)

تعلیق: رسول ﷺ وروسته د خلاصېدو د اخر رکعت نه د اخر تشهد لپاره، کېناستلو او د هغه لپاره به یې هغه دستور وروکولو کوم چې یې د اول تشهد لپاره ورکړی وو او هماغه عمل به یې کولو.

د تورک طریقه

چې په اول تشهد کې یې کړی وو، پدې تفاوت (فرق) چې په اخر تشهد کې، د تورک په شکل کېناستو، یعنې چپ گناتې یې په ځمکه کېناستلو (د بخاری روایت) او پښې یې ښي طرف څخه بېرون کولې (ابو داود او بیهقی روایت)، پداسې طریقه چې چپه پښه یې د ښي گناتې او پښې لاندې وه. د مسلم روایت.

- بعضې وخت یې ښي پښه نصب کوله (د بخاری روایت) او بعضې وخت یې ځملوله. (د مسلم روایت)،

د چې پښې زنکون یې په خپلې پنجه کې نیولو او په هغه یې تکیه کوله (د مسلم روایت) دلته یې هم درود په خپل ځان مشروع کړی وو لکه څرنګه چې یې په اول تشهد کې مشروع کړی وو.

او وو د رسول ﷺ د دوهم تشهد کیفیت د اول تشهد په قسم، رسول ﷺ په دوهم تشهد کې ویل: «التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله» [صحيح البخارى ومسلم].

او وروسته يې ويل: «اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على آل إبراهيم إنك حميد مجيد اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على آل إبراهيم إنك حميد مجيد» [صحيح البخاري ومسلم].

کله چې رسول ﷺ د تشهد څخه فارغ کېدو، مخکې له دعا څخه يې د څلورو څيزونو پناه غوښته او ويل يې: «اللهم انى اعوذبک من عذاب جهنم ومن عذاب القبر ومن فتنة المحيا والممات ومن شر المسيح الدجال».

البته ويل ددې پناه غوښتلو په نزد د بعضي علماءو واجب ده ځکه چې رسول عليه السلام پرې امر کړی او فرمايلي يې دی: اذا فرغ احدکم من التشهد الاخر فليتعوذ بالله من اربع (صحيح المسلم).

او وروسته ددې استعاذې رسول ﷺ نورې قسماقسم دعاگانې ويلې او يو د هغې دعاگانو څخه چې رسول ﷺ ابوبکر رضی الله عنه ته تعليم ورکړی وو چې ووايه: «اللهم انى ظلمت نفسي ظلما كثيرا ولا يغفر الذنوب إلا أنت فاغفر لي مغفرة من عندك وارحمي إنك أنت الغفور الرحيم» [متفق عليه].

او بله دعا يې هم ويله: «اللهم انى اعوذبک من المأثم والمغرم» [متفق عليه].

وروسته رسول ﷺ د تشهد د ختمېدو او دعا څخه ښي طرف ته په لفظ د (السلام عليكم ورحمت الله) سلام اړولو.

تر دې چې رخسار يې خپل ليدل ، او چپ طرف ته يې هم په لفظ د (السلام عليكم ورحمت الله) سلام اړولو تر دې چې رخسارونه به يې وليدل -

کله چې رسول ﷺ سلام اړولو ، پداسې حال چې مخ به يې قبلې ته وو ، درې دفعه يې استغفار طلب کولو (استغفر الله) او وروسته يې ويل : « اللهم أنت السلام ومنك السلام تبارکت يا ذا الجلال والإکرام » . [رواه مسلم].

تر يو وخته پورې به يې مخ قبلې ته وو او اذکار به يې ويل ، وروسته به رسول عليه السلام مخ خلکو (لمونځ کوونکو ته) اړوه ، بعضې وخت به يې مبارک مخ د بني طرف نه خلکو ته اړوه بعضې وخت به يې چپ طرف څخه اړوه -

تعلیق: رسول عليه السلام وروسته د دعا د ختمېدو څخه بعضې وخت خپل لاسونه اوچتول او بعضې وخت يې نه اوچتول ، او هيڅکله يې پخپل مخ باندې نه راځکل ، او هيڅکله د رسول عليه السلام څخه ثابت نده چې د فرض مونځ يا سنت لمونځ څخه بعد يې د لمونځ کوونکو سره دسته جمعې دعا کړي وي -

ومن الله التوفيق

ام دجانه | يوم الجمعة.

